

SECTION 9. ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SOCIETY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-666-9-22>

REPRESENTATION OF JUSTICE IN POPULAR CULTURE

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ У ПОПУЛЯРНІЙ КУЛЬТУРІ

Zahoruiko S. V.

*3rd-year PhD student at the Department
of Social Philosophy, Philosophy
of Education and Educational Policy
Dragomanov Ukrainian State University
Kyiv, Ukraine*

Загоруйко С. В.

*аспірант кафедри соціальної
філософії, філософії освіти
та освітньої політики
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Справедливість у сучасному гуманітарному дискурсі осмислюється як багатомірний феномен, що поєднує моральні інтуїції, правові норми та соціально-політичні режими розподілу і визнання. Популярна культура в цьому контексті не є нейтральним «відображенням», адже вона продукує образи належного порядку і задає символічні форми, через які суспільство зчитує нерівність, свободу та відповідальність. Мета дослідження – показати, як сучасний кінематограф репрезентує справедливість як проблему легітимності соціального порядку та як досвід обмеження/розширення людських можливостей.

Теоретичною основою є концепції Дж. Роулза та А. Сена. Роулз в рамках «справедливості як чесності» обґрунтовує рівність базових свобод і принцип диференціації, за яким нерівності допустимі лише тоді, коли вони працюють на користь найменш забезпечених [1, с. 183]. Для аналізу популярної культури цей горизонт важливий як критерій того, як культурний текст моделює інституційну легітимність: що подається як справедливий порядок, а що як структурно насильницьке відхилення. Підхід А. Сена щодо можливостей, навпаки, зосереджує увагу на порівняльному оцінюванні реальних життєвих шансів і на тому, як зменшувати несправедливість у конкретних ситуаціях. Він підкреслює, що теорія справедливості повинна «включати способи оцінювання того, як зменшувати справедливість, а не лише прагнути опису досконало справедливих суспільств» [2, с. 156]. У кінематографі

це відкриває перспективу читання не лише «нерівності ресурсів», а асиметрії можливостей діяти, брати участь і зберігати гідність та соціальну видимість.

Український дискурс дозволяє адаптувати ці наукові погляди. Наприклад, М. Бірюк підкреслює історичну мінливість і соціальну зумовленість уявлень про справедливість, що робить культурні тексти простором фіксації трансформацій норм [3]; Д. Гарбар трактує справедливість як інтегративний регулятивний принцип, який поєднує нормативний та аксіологічний виміри і працює на легітимацію або делегітимацію соціального порядку [4]. Отже, кінематограф розглядається як символічний механізм моральної оцінки – через наратив, простір і афект.

Методологічно дослідження спирається на філософський аналіз репрезентацій, поєднуючи наративно-семіотичне прочитання з методологією інтерпретації. Операціоналізація здійснюється через три кроки: 1) реконструкція моделей легітимності інституцій і репрезентацій базових свобод (підхід Дж. Роулза); 2) опис того, як у сюжеті та візуальній мові кодуються можливості і бар'єри їх реалізації (концепція А.Сена); 3) аналіз символічних механізмів (просторові метафори, тілесні режими, жанрові рішення, афективні ефекти). Корпус для дослідження становлять кінострічки «Паразити» (2019), «Земля кочівників» (2020) і «12 років рабства» (2013), які репрезентують різні конфігурації несправедливості (клас, прекарність, історичне поневолення) і функціонують у широкому культурному обігу.

Зауважимо, що нині репрезентація трактується не як пасивне відображення реальності, а як процес виробництва і циркуляції значень в культурному просторі [5, с. 91], тому справедливість у популярній культурі розглядається нами як символічна конструкція, що формується через наратив, образи та афективні режими сприйняття.

У «Паразитах» соціальна нерівність візуалізується як просторова організована вертикаль: архітектура житла та траєкторії руху персонажів перетворюють класову дистанцію на режим видимості і тілесного досвіду. Просторова метафорика кодує нерівний доступ до безпеки, приватності та гідності, тобто до можливостей, що визначають межі повсякденної свободи. У контексті концепції Дж. Роулза фільм проблематизує моральну виправданість порядку, який відтворює залежність, а не демонструє «користі» для найбільш уразливих; у перспективі ідей А. Сена акцент зміщується на звуження життєвих шансів, коли соціальний «підйом» стає продуктом тактик виживання, а не справедливих умов.

«Земля кочівників» репрезентує справедливість через парадокс мобільності, адже дорога означає свободу як культурний міф і водночас

вимушене пристосування до економічної нестабільності. Стримана візуальна мова формує не моралізаторський коментар, а режим спів-присутності, в якому несправедливість переживається як повсякденна нормальність. Дж. Роулз виявляє розбіжність між формальною рівністю та справедливими умовами участі; А. Сена показує, як можливості самореалізації блокуються конверсійними бар'єрами (праця, житлова невизначеність, вразливість), що не зводиться до індивідуального вибору.

У «12 років рабства» справедливість розглядається як межева категорія, що оголює свою протилежність: інституційно санкціоноване рабство руйнує базові свободи та анулює людську здатність діяти. Символічна репрезентація працює через тілесність, примус і позбавлення права на власну історію, перетворюючи «легальний порядок» на простір радикальної несправедливості. Для Дж. Роулза це означає крах ідеї легітимних інституцій; а в контексті А. Сена – знищення можливостей як таких. У координатах М. Бірюка і Д. Гарбара цей кейс демонструє історичну змінність норм і механізм культурного повернення аксіологічного виміру справедливості у публічне осмислення [3; 4].

Отже, що кінематографічні наративи варто розглядати не як ілюстративні «прикладні» до теорій, а як культурні механізми, що з'єднують (або розводять) нормативний горизонт інституційної легітимності (Дж.Роулз) і досвід реальних можливостей (А. Сена) у конкретних символічних формах. Ми простежили, як репрезентації справедливості будуються через простір (стратифікація), мобільність (прекарність) і тілесність (травматична пам'ять), формуючи суспільні уявлення про межі свободи, рівності та відповідальності в умовах сучасних трансформацій.

Література:

1. Eodor J. John Rawls's Concept of Justice as Fairness. 2020. P. 182–184. URL: <https://ojs.unm.ac.id/UDR/article/view/16387/9448>
2. Arjona C., Jamal A. A., Menkel-Meadow C. J., Ramraj V. V., Satiro F. Senses of Sen: Reflections on Amartya Sen's Ideas of Justice. *International Journal of Law in Context*. 2012. Vol. 8, No. 1. P. 155–178. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2008832>
3. Biryuk M. Transformation of Understanding of Justice in the Context of the Problem of Social Equality: A Philosophical Analysis. *Skhid.* 2025. Vol. 7, No. 2. P. 14–18. DOI: <https://doi.org/10.21847/2411-3093.2025.722>
4. Гарбар Д. Сутнісні характеристики категорії справедливості у контексті методології соціально-філософського аналізу. *Вісник*

Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки. 2022. Вип. 1 (91). С. 105–115. DOI: 10.35433/PhilosophicalSciences.1(91).2022.105-115.

5. Русаков С. С. Репрезентація арт-ринку у популярній культурі. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2019. Вип. 33. С. 90–96. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpnmk.vi33.296>*

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-666-9-23>

**PRICING POLICY IN HEALTHCARE INSTITUTIONS
AS A FACTOR OF RESILIENCE UNDER BANI
AND SHIVA PARADIGMS**

**ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ЯК ФАКТОР РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ В УМОВАХ ПАРАДИГМ
BANI TA SHIVA**

Zohrabian K. M.

*Postgraduate Student at the Department
of Management
State University of Trade and
Economics
Kyiv, Ukraine*

Зограб'ян К. М.

*аспірантка кафедри менеджменту
Державний торговельно-економічний
університет
м. Київ, Україна*

Сучасний ландшафт функціонування систем охорони здоров'я України – “військові дії в країні, занепад деокупованих територій, неможливість вести господарську діяльність поблизу лінії фронту, високе безробіття, висока вартість життя, зниження курсу української валюти” [2, с. 9; 6 с. 120], остаточно втратив ознаки лінійності, що робить класичні методи стратегічного планування, засновані на ретроспективних екстраполяціях, не лише малоефективними, а й подекуди деструктивними для економічної стійкості медичних закладів. Середовище функціонування некомерційних закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) в Україні сьогодні постає як унікальний феномен «трансформаційного ринку», що поєднує в собі ринкові механізми конкуренції з державним регулюванням у стані граничної інтенсивності зовнішніх викликів. У таких умовах, за твердженням С. Бая та В. Єлісеєва [2, с. 9], поняття стабільності заміщується умовами постійної турбулентності, де рівень економічної резильєнтності підприємства безпосередньо залежить від *превентивної адаптивності*